

Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései

SCHMIDT ANDRÁS

Az 1998. év folyamán több közleményben is adtunk illetve adunk tájékoztatást munkánkról: az év első felében megjelenő "Nomenclator" (Magyarország madarainak névjegyzéke) Bevezetőjében és a Madártávlat idei 2. számában a Bizottság működésének módját, eddigi főbb tevékenységeit ismertetjük. Az Aquila 103. évfolyamában az 1996-ban lejelentett madárritkaságok bírálatáról számolunk be. Ebben a közleményben pedig azokat az 1997 őszi ülésen hozott döntéseket tesszük közzé, amelyek esetében fontos, hogy a megfigyelők mennél hamarabb tudomást szerezzenek róluk.

Ritkán fészkelő fajok költésének hitelesítése

Elsőként kell megemlíteni azt a határozatot, miszerint a Bizottság mostantól a hazánkban ritkán vagy éppen első ízben fészkelő fajok (esetleg alfajok) költését is hitelesíti, és ehhez leírást, dokumentációt kér be a fészkelés körülményeiről. A nálunk egyébként csak kóborló, átvonuló vagy telelő, esetleg csak nagyon elszigetelt állományban költő fajok (alfajok) fészkelési adatai ugyanis jelentős tudományos értékkel bírnak, ezért törekedni kell a téves határozások vagy elhamarkodott következtetések kiküszöbölésére. A Bizottság e munkáját az RTM programmal és a Ragadozómadár-védelmi Szakosztállyal egyeztetve és velük együttműködésben végzi: a költés helyszínét is csak az általuk megadott pontossággal közöljük.

Az 1. táblázatban feltüntetett illetve az új fészkelő fajok fészkelési adatainak elbírálásánál a ritka fajok előfordulási adatainak hitelesítésénél követett szabályok az irányadók, vagyis részletes leírást kell készíteni, lehetőleg a ritka fajok előfordulására már rendszeresített jelentőlapon. E fajok egy része amúgyis leírásköteles, tehát pusztán előfordulásukat is hitelesíteni kell, fészkelés esetén azonban nemcsak a faj mibenlétét, hanem a fészkelés tényét is kétséget kizáróan bizonyítani kell. Ennek során azonban soha ne veszítsük szem elől a természetvédelmi szempontokat! A legfontosabb mindig a költés sikere, zavartalansága legyen, a fészkelés bizonyításhoz szükséges dokumentálása ehhez képest csak másodlagos. Éppen ezért elsősorban az alábbiakat kérjük a megfigyelőktől: az öreg madarak küllemi leírását (lehetőleg mindkét madárról, hiszen egyes fajok elterjedési területük szélén élő példányai könnyen párba állhatnak egy közeli rokon, gyakori faj egyedével), a fészkelésre utaló viselkedés jellemzését (pl. éneklő hím, revírtartó vagy fiókákat vezető pár), illetve amennyiben lehetséges, a frissen kirepült fiatalok küllemi leírását. Az esetleges fényképek, videó- vagy hangfelvételek természetesen nagyban segítik a hitelesítés sikerét, de nem helyettesítik az elfogadáshoz nélkülözhetetlen leírást. Fészkek, tojás, vagy fészkekben ülő fióka leírásától viszont természetvédelmi szempontok miatt eltekintünk, amennyiben azonban ezekről dokumentációval vagy egyéb információval rendelkezik a megfigyelő, azt szívesen vesszük. Fontos lehet viszont a fészkelés folyamatának figyelemmel kísérése, ami többszöri (de nem túl sűrű, és mindenképpen kellő távolságból, zavarás nélkül végzett) megfigyelést feltételez, bár esetenként akár egyetlen megfigyelés jó dokumentálása is bizonyító erejű lehet. A bizonyításhoz elegendő egyetlen személy, ha az általa mellékelt dokumentáció a fenti feltételeknek megfelel. Amennyiben egy faj három egymást követő évben bizonyítottan költ egy területen, a jelentési kötelezettség az adott területre automatikusan megszűnik.

1. táblázat. A Magyarországon ritkán, rendszertelenül vagy nagyon lokálisan fészkelő madárfajok. - *Rare, irregular or very local breeding birds species in Hungary whose nesting is to be documented or reported.*

bütykös ásólúd	<i>Tadorna tadorna</i>	1
csörgő réce	<i>Anas crecca</i>	
kékcsőrű réce	<i>Oxyura leucocephala</i>	
vörös kánya	<i>Milvus milvus</i>	2
kékes rétihéja	<i>Circus cyaneus</i>	
kis héja	<i>Accipiter brevipes</i>	3
pusztai ölyv	<i>Buteo rufinus</i>	4
fehérkarmú vércse	<i>Falco naumanni</i>	
vándorsólyom	<i>Falco peregrinus</i>	
siketfajd	<i>Tetrao urogallus</i>	
daru	<i>Grus grus</i>	
reznek	<i>Tetrax tetrax</i>	
feketeszárnnyú székicsér	<i>Glareola nordmanni</i>	
pajzsoscankó	<i>Philomachus pugnax</i>	
tavi cankó	<i>Tringa stagnatilis</i>	
viharsirály	<i>Larus canus</i>	5
sárgalábú sirály	<i>Larus cachinnans</i>	
kacagó csér	<i>Gelochelidon nilotica</i>	
kis csér	<i>Sterna albifrons</i>	6
gatyáskuvik	<i>Aegolius funereus</i>	
sziki pacsirta	<i>Calandrella brachydactyla</i>	4
csíkosfejű nádiposzáta	<i>Acrocephalus paludicola</i>	4
vörösfejű gébics	<i>Lanius senator</i>	
sövénysármány	<i>Emberiza cirrus</i>	7
kerti sármány	<i>Emberiza hortulana</i>	8

Kivéve / *Except for:* 1 öreg madarak leírása nem szükséges / *description for adults not required;* 2 Dél-Dunántúl; 3 Békés megye; 4 Hortobágy; 5 Kiskunlacháza; 6 a Dráva mentén; 7 Mecsek és Villányi hegység; 8 Baranya megye

Ritkán előforduló alfajok hitelesítése

A hazánkban ritka vagy új madárfajok előfordulását (és a fentieknek megfelelően természetesen az esetleges fészkelését is) szintén hitelesíteni kell, a ritka fajok előfordulásaihoz hasonló szabályok szerint. A hazánkban már előfordult, de ritkának számító alfajok listáját is itt tesszük közzé. Az egerészölyv esetében a "*vulpinus* típusú" egyedekről kérünk leírást, illetve a jelentéseket ilyen megjelölés alatt bíráljuk el, hiszen a *buteo* alfaj egyes példányai, a *vulpinus* és a *ménétriesii* alfajok illetve ezek kereszteződései terepen nem különíthetők el. A Nomenclator a *Falco peregrinus calidus*, a *Caprimulgus europaeus europaeus* és az *Alauda arvensis dulcivox* alfajok esetében csak néhány bizonyító példányt említ. Ezek az alfajok valójában feltehetően rendszeresen előfordulnak, csak a múzeumi bizonyító példányok száma véges, ezért nem kérünk róluk leírást. A *Larus fuscus graellsii* és *intermedius* alfajoknak nincs bizonyított adata Magyarországon, ezért nem szerepelnek a listán. Az elmúlt pár évben ugyan

több megfigyelésről is kaptunk hírt, leírást azonban még csak egyet, ezt jelenleg tárgyalja a Bizottság. Érdeklődéssel várjuk tehát ezen alfajok megfigyeléseinek dokumentációját is.

A Tüzek 1996/1. számában megjelölt leírásköteles fajokon felül 1998. január 1-től részletes leírást kérünk az ezüstsirályról (*Larus argentatus*) is, tekintettel a faj viszonylag ritka voltára és a határozásával kapcsolatos nehézségekre.

2. táblázat. A Magyarországon már előfordult, de ritkának számító alfajok. – *Rare bird subspecies in Hungary whose occurrence is to be documented and reported.*

Anser fabalis johanseni
Accipiter gentilis buteoides
Buteo buteo "vulpinus típusú" egyedei
Falco cherrug cherrug
Haematopus ostralegus ostralegus
Larus canus heinei
Larus argentatus heuglini
Tyto alba alba
Calandrella brachydactyla brachydactyla
Luscinia svecica svecica
Phylloscopus collybita tristis
Garrulus glandarius albipectus
Corvus monedula spermologus
Corvus corone sardonius
Carduelis flammea cabaret
Plectophenax nivalis vlasowae
Emberiza schoeniclus intermedia
Emberiza schoeniclus tschusii

Személyi változások

Az alapszabályunkban rögzített egyszerre legfeljebb 10 éves szolgálat lejártával 1997 első felében dr. Kovács Gábor és az év végével dr. Bod Péter kollégánk távozott a Bizottságból. Ezúton köszönjük mindkettőjüknek áldozatos és lelkiismeretes munkájukat, megfontolt tanácsaikat és különösen a szűkebb hazájukról, a Hortobágyról illetve a Dél-Alföldről átadott rendkívül alapos, több évtizedes tapasztalatra épülő ismereteket. Dr. Kovács Gábor helyére Végvári Zsoltot, dr. Bod Péter helyére ifj. Oláh Jánost választottuk.

Summary: The latest decisions of the Hungarian Rarities Committee

The Hungarian RC has decided to extend its activities to include authenticating records of rare breeding birds and rare bird subspecies. Table 1 and 2 show the lists of species and subspecies involved, and those cases which do not require descriptions. From January, 1998 records of Herring Gull are to be submitted to the RC.

Schmidt András, az MME NB titkára
1121 Budapest, Költő u. 21.

Schmidt A. (1998): Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései. Tűzok (3): 33–34.